Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse ja Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus ja eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on piirata kõrgemate riigiteenijate ametipalkade indekseerimisest tulenevat palgakasvu ning korrigeerida Riigikogu järgmise koosseisu liikmete ametipalga arvutamise alust. Muudatustega soovitakse piirata riigi juhtimisega seotud kulude kasvu.

Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse kohaselt arvutatakse kõrgemate riigiteenijate ametipalk seaduses sätestatud kõrgeima palgamäära ja ametikohale vastava koefitsiendi korrutisena. Kõrgeimat palgamäära indekseeritakse igal aastal vastavalt seaduse §-s 2^1 sätestatud indeksile. Indeksi arvutamisel võetakse arvesse tarbijahinnaindeksi ja sotsiaalmaksu laekumise muutust.

2023. aastal vastu võetud seadusemuudatusega kehtestati indekseerimise erisus, mille kohaselt indekseeritakse teatud kõrgemate riigiteenijate ametipalkade arvutamise aluseks olevat kõrgeimat palgamäära poole väiksema indeksiga kui tavapärase indekseerimise korral. Nimetatud erisus kehtib 1. aprillist 2024 kuni 31. märtsini 2028. Kehtiv regulatsioon ei hõlma aga kõiki kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse §-s 3 nimetatud isikuid.

Eelnõuga nähakse ette, et ajavahemikul 1. aprillist 2027 kuni 31. märtsini 2031 rakendatakse poole võrra vähendatud indekseerimist kõigi kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse §-s 3 nimetatud isikute ametipalkade arvutamise aluseks olevale kõrgeimale palgamäärale. Seega laiendatakse indekseerimise erisuse kohaldamisala ja nähakse ette selle kohaldamine nimetatud perioodil.

Eelnõuga ei vähendata kõrgemate riigiteenijate kehtivaid ametipalku. Muudatuse tulemusel piiratakse üksnes indekseerimisest tulenevat ametipalkade kasvu. Näiteks juhul, kui tavapärane kõrgeima palgamäära indeks on 1,04, on erisuse alusel arvutatav indeks 1,02. Seega suureneb kõrgeim palgamäär tavapärase nelja protsendi asemel kahe protsendi võrra.

Eraldi regulatsiooniga nähakse ette Riigikogu järgmise koosseisu liikmete ametipalga arvutamise aluse korrigeerimine. Selleks korrigeeritakse kõrgeima palgamäära kujunemise alust, lähtudes põhimõttest, et 2024., 2025. ja 2026. aasta indekseerimisel oleks tavapärase indeksi asemel rakendatud poole võrra vähendatud indeksit. Muudatus puudutab üksnes Riigikogu järgmist koosseisu ning lähtub põhiseaduse §-s 75 sätestatud põhimõttest, mille kohaselt võib Riigikogu liikme tasu puudutavaid seadusi muuta järgmise Riigikogu koosseisu kohta.

Lisaks täpsustatakse Riigikogu liikme staatuse seaduses Riigikogu liikme tööga seotud kulude hüvitise ning §-s 32 sätestatud hüvitise arvutamise aluseid, sidudes need Riigikogu liikme ametipalgaga, mis arvutatakse kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse § 17^3 kohaselt.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest paragrahvist.

Eelnõu § 1. Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse muutmine

Eelnõu § 1 punktiga 1 muudetakse kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse § 17^2.

Muudetava sätte kohaselt indekseeritakse ajavahemikul 1. aprillist 2027 kuni 31. märtsini 2031 kõigi seaduse §-s 3 nimetatud isikute ametipalga arvutamise aluseks olevat kõrgeimat palgamäära erisuse alusel arvutatud indeksiga.

Indeksi arvutamise põhimõte vastab eelnõus sätestatud valemile: seaduse § 2^1 kohaselt arvutatud indeksile liidetakse üks ning saadud tulemus jagatakse kahega. Nii piiratakse indekseerimisest tulenevat palgakasvu poole võrra.

Kehtiva regulatsiooni kohaselt kohaldatakse indekseerimise erisust üksnes seaduse § 3 teatud lõigetes nimetatud isikute suhtes. Eelnõuga laiendatakse regulatsiooni kohaldamisala kõigile sama paragrahvi alusel ametipalka saavatele isikutele. Muudatus tagab kõrgemate riigiteenijate ametipalkade indekseerimisel ühetaolisema lähenemise.

Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse seadust §-ga 17^3, milles sätestatakse Riigikogu järgmise koosseisu liikmete ametipalga arvutamise erisus.

Sätte kohaselt lähtutakse Riigikogu järgmise koosseisu liikmete ametipalga arvutamisel kõrgeimast palgamäärast, mis oleks kujunenud siis, kui 2024., 2025. ja 2026. aasta 1. aprillil oleks tavapärase indeksi asemel rakendatud poole võrra vähendatud indeksit.

Muudatuse eesmärk on tagada, et Riigikogu liikmete ametipalga arvutamise aluseks olev kõrgeim palgamäär kajastaks ka nimetatud kolme aasta jooksul rakendatud indekseerimise erisust. Tegemist on Riigikogu järgmise koosseisu ametipalga arvutamise lähtealuse korrigeerimisega. Korrigeeritud kõrgeimat palgamäära indekseeritakse seejärel §-s 17^2 sätestatud erisuse alusel.

Eelnõu § 2. Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmine

Eelnõu § 2 punktiga 1 muudetakse Riigikogu liikme staatuse seaduse § 30.

Muudatuse kohaselt hüvitatakse Riigikogu liikmele tööga seotud kulutused kuludokumentide alusel kuni 30 protsendi ulatuses Riigikogu liikme ametipalgast, mis arvutatakse kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse § 17^3 kohaselt. Hüvitamise korra kehtestab Riigikogu juhatus.

Muudatuse eesmärk on siduda Riigikogu liikme tööga seotud kulude hüvitise arvutamise alus selgesõnaliselt järgmise Riigikogu koosseisu liikme ametipalga erisusega.

Eelnõu § 2 punktiga 2 täiendatakse Riigikogu liikme staatuse seaduse § 32 lõikega 7.

Täienduse kohaselt lähtutakse käesolevas paragrahvis sätestatud hüvitise arvutamisel ametipalgast, mis arvutatakse kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse § 17^3 kohaselt.

Muudatus tagab, et ka Riigikogu liikme volituste lõppemisega seotud hüvitise arvutamisel kasutatakse järgmise Riigikogu koosseisu jaoks kehtestatud ametipalga arvutamise alust.

Eelnõu § 3. Seaduse rakendamine

Eelnõu § 3 kohaselt kohaldatakse Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmisega seotud sätteid alates Riigikogu järgmise koosseisu volituste algusest.

Rakendussätte eesmärk on tagada, et Riigikogu liikmete ametipalga ja sellega seotud hüvitiste arvutamise aluste muudatused ei mõjutaks ametis oleva Riigikogu koosseisu liikmeid.

3. Eelnõu mõju

Eelnõu rakendamisel on eelkõige majanduslik ja rahaline mõju, mis väljendub kõrgemate riigiteenijate ametipalkade indekseerimisest tuleneva kulude kasvu piiramises.

Muudatus puudutab kõiki kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse §-s 3 nimetatud isikuid. Nende ametipalkade arvutamise aluseks olevat kõrgeimat palgamäära indekseeritakse ajavahemikul 1. aprillist 2027 kuni 31. märtsini 2031 poole võrra väiksemas ulatuses kui tavapärase indekseerimise korral. Seetõttu on ametipalkade kasv nimetatud perioodil väiksem, kui see oleks kehtiva üldise indekseerimiskorra jätkumisel.

Muudatus ei too kaasa kehtivate ametipalkade vähendamist ega mõjuta varem välja makstud ametipalka. Tegemist on tulevikku suunatud meetmega, millega piiratakse ametipalkade indekseerimisest tulenevat kasvu.

Riigikogu liikmete puhul korrigeeritakse lisaks ametipalga arvutamise lähtealust, arvestades 2024., 2025. ja 2026. aasta indekseerimise erisust. Muudatust kohaldatakse üksnes Riigikogu järgmise koosseisu suhtes.

Eelnõu rakendamine aitab piirata riigi ja avaliku sektori kõrgemate ametikohtadega seotud tööjõukulude kasvu. Muudatuse täpne rahaline mõju sõltub iga-aastase indeksi suurusest, asjaomaste ametikohtade arvust ja ametikohtadele kehtestatud palgakoefitsientidest.

4. Eelnõu kooskõla Euroopa Liidu õigusega

Eelnõu reguleerib Eesti kõrgemate riigiteenijate ametipalkade ning Riigikogu liikmete tasustamise ja hüvitiste arvutamise aluseid. Eelnõu reguleerimisese ei kuulu Euroopa Liidu õiguse kohaldamisalasse ning eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusaktide ülevõtmisega.

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

5. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras.

Helir-Valdor Seeder
Isamaa fraktsiooni esimees